

Factsheet over het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2022 van Vlaanderen (België)

Op 13 februari 2015 heeft de Europese Commissie het Vlaamse plattelandsontwikkelingsprogramma (PDPO) formeel goedgekeurd. Op 22 januari 2024 werd een laatste wijziging van het PDPO goedgekeurd. Het PDPO schetst de prioriteiten van Vlaanderen voor het gebruik van de 1 141 miljoen euro publieke financiering die beschikbaar is voor de periode 2014-2022 (505 miljoen euro uit de EU-begroting waarvan 25 miljoen uit de EURI-fonds, 383 miljoen nationale cofinanciering en 247 miljoen aanvullende nationale financiering).

In het kader van het PDPO, dat een duurzamer landbouw als voornaamste oogmerk heeft, zal aan meer dan 60% van de landbouwbedrijven in het gewest steun voor herstructurering en modernisering worden verleend.

Een beter beheer van natuurlijke hulpbronnen en klimaatvriendelijker landbouwmethoden vormen de tweede krachtlijn van het programma. In het kader van het PDPO worden meer dan **4 500 bedrijfsinvesteringsprojecten** met betrekking tot **milieu- en klimaatvriendelijke en hulpbronnenefficiënte landbouw**, circa **8 000 investeringen** ter verbetering van de **energie-efficiëntie** en **5 000 investeringsprojecten ter vermindering van de uitstoot van broeikasgassen** ondersteund.

Het aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen loopt al verscheidene jaren terug. Om deze trend te keren, zal het programma meer dan 1 600 jonge landbouwers ondersteunen. Verdere maatregelen zijn bedoeld om innovatie te bevorderen, opleidingskansen te bieden, de vitaliteit van het platteland te verhogen en de relatie met de stad te versterken.

Steun voor [plattelandsontwikkeling](#) (PO) vormt de tweede pijler van het [gemeenschappelijk landbouwbeleid](#). In het kader hiervan ontvangen de lidstaten EU-middelen die zij, op nationaal of op regionaal niveau, beheren door middel van gefinancierde meerjarenprogramma's. In totaal zijn er 118 programma's gepland in alle 28¹ lidstaten. De nieuwe [PDPO-verordening](#) voor de periode 2014-2022 is toegespitst op zes economische, ecologische en sociale prioriteiten. De programma's bevatten duidelijke streefdoelen om aan te geven wat er moet worden bereikt. Om de acties beter

¹ Het Verenigd Koninkrijk heeft de Unie op 31 januari 2020 verlaten. Overeenkomstig het terugtrekkingsakkoord blijft steun in het kader van plattelandsontwikkeling van toepassing in het VK tijdens de programmeringsperiode 2014-2020.

te coördineren en een zo groot mogelijke synergie met de andere Europese structuur- en investeringsfondsen ([ESI-fondsen](#)) te bereiken, is met elke lidstaat een [partnerschapsovereenkomst](#) gesloten waarin diens brede strategie voor door de EU gefinancierde structurele investeringen wordt uitgestippeld.

Dit document geeft een bondig overzicht van de wijze waarop het PDPO inspeelt op de uitdagingen en kansen voor Vlaanderen. In een tabel in de bijlage zijn de prioriteiten en aandachtsgebieden met hun respectieve streefdoelen en begroting opgenomen. In België wordt het plattelandsontwikkelingsbeleid uitgevoerd door middel van twee programma's, een voor Vlaanderen en een voor Wallonië.

1. SITUATIE EN BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN

Vlaanderen is het noordelijke deel van België. Het heeft een oppervlakte van 13 521 km² en telt ongeveer 6,35 miljoen inwoners. De bevolkingsdichtheid is met 475 inwoners per km² zeer hoog en bijna vier keer hoger dan het gemiddelde in de Europese Unie.

Slechts 7 % van het grondgebied is ruraal en 2,5 % van de bevolking woont op het platteland. Het Vlaamse platteland is sterk verstedelijkt. Het heeft een zeer versnipperd landschap en de banden tussen stad en platteland zijn sterk. Zowel geografisch, functioneel als cultureel raken rurale en urbane gebieden steeds meer verweven.

Het landbouwareaal beslaat 6 000 km², waarvan 70 % akkerland is. Slechts 1 850 km² is met bos bedekt.

De totale bruto toegevoegde waarde van het Vlaams gewest bedraagt 182 miljard euro, waarvan de primaire sector minder dan 1 % voor zijn rekening neemt. Het consolideren van de positie van de landbouwer in de voedselproductieketen en het beperken van de negatieve effecten van prijsvolatiliteit in de sector behoren daarom tot de voornaamste uitdagingen.

De landbouw in Vlaanderen is grootschalig en intensief, met hoge opbrengsten per hectare. Dit gaat onvermijdelijk gepaard met een hoger gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, ongunstige effecten op de bodem- en waterkwaliteit en biodiversiteitsverlies. Met name de hoge concentraties nitraten in het grond- en oppervlaktewater blijven een uitdaging.

De gemiddelde leeftijd van landbouwers is hoger dan 50 jaar (slechts 5 % van de landbouwers is jonger dan 35). Weinig landbouwers hebben een opvolger. Omdat jonge landbouwers bij het opstarten van een bedrijf middelen tekortkomen, hebben zij enige ondersteuning nodig.

Het blijft een uitdaging voor Vlaanderen om innovatie te stimuleren met het oog op het behoud van zijn concurrentievermogen op landbouwgebied. Tezelfdertijd moet voor kennisoverdracht worden gezorgd, zodat door agrarisch ondernemers ontwikkelde innovaties op grote schaal door landbouwers kunnen worden overgenomen en toegepast.

2. HOE HET VLAAMSE PLATTELANDSONTWIKKELINGSPROGRAMMA DEZE UITDAGINGEN AANPAKT

Om deze uitdagingen aan te gaan, financiert het PDPO-maatregelen in het kader van vijf plattelandsontwikkelingsprioriteiten, waarvan prioriteit 2, "versterken van de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven", het belangrijkste is.

Het programma is opgebouwd rond vier thema's: jonge landbouwers, innovatie en opleiding, verbetering van de duurzaamheid van de landbouw (zowel economisch als ecologisch), en kwaliteit en vitaliteit van het platteland.

Het PDPO beoogt in de eerste plaats de toekomst van de landbouwsector veilig te stellen door steun te verlenen aan jonge landbouwers.

Vlaanderen zal ook investeren in innovatie en opleiding met een toekomstgerichte aanpak van de uitdagingen waar individuen, ondernemingen en de brede samenleving mee worden geconfronteerd.

Het PDPO is ook gericht op het verhogen van de weerbaarheid en de duurzaamheid van de landbouwsector in al zijn aspecten. Het ecologische aspect wordt versterkt doordat bijzondere aandacht wordt besteed aan biodiversiteit, waterkwaliteit, Natura 2000, erosiebestrijding en milieu- en klimaatvriendelijke landbouwmethoden. Het economische aspect wordt bevorderd door aandacht te hebben voor de positie van de producent in de voedselketen, de crisisbestendigheid van de sector en de ontwikkeling van risicobeheer.

Het PDPO zal de kwaliteit en de vitaliteit van het platteland verhogen. De neerwaartse trend in het aantal landbouwbedrijven, die gepaard gaat met schaalvergroting, zal worden tegengegaan. Andere uitdagingen die worden aangepakt, zijn onder meer de diversificatie van de plattelandseconomie, de bevordering van plattelandstoerisme en de levensvatbaarheid van deeltijdse landbouw. Ook zullen maatregelen worden uitgevoerd in verband met maatschappelijke uitdagingen, zoals armoede in plattelandsgemeenschappen.

De horizontale prioriteit "kennisoverdracht en innovatie in de landbouwsector, de bosbouwsector en plattelandsgebieden" helpt de landbouwsector en plattelandsondernemingen de resultaten van onderzoek en innovatie in hun productiesystemen te integreren.

De focus van elke prioriteit wordt hieronder kort toegelicht.

Concurrentievermogen van de landbouw en innovatieve landbouwtechnologieën

Het PDPO zal de levensvatbaarheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven verbeteren en tegelijk hun ecologische duurzaamheid waarborgen. Het programma mikt op meer dan 60% van alle landbouwers (ongeveer 15 900 landbouwbedrijven) om met name innovatieve en duurzame investeringen te bevorderen. Een specifieke maatregel is erop gericht jonge landbouwers te helpen een bedrijf op te starten (meer dan 1 600 bedrijven). Er wordt ook voorzien in steun voor de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven. Innovatie, een ander belangrijk element, zal worden bevorderd door middel van informatie- en kennisdelingsactiviteiten.

Organisatie van de voedselketen en risicobeheer

De maatregel waarbij bijstand voor de oprichting van producentenorganisaties wordt verleend, zou de positie van producenten in de voedselketen moeten versterken en is op 1 200 landbouwbedrijven (of bijna 5 % van het totale aantal) gericht.

Herstellen, in stand houden en verbeteren van ecosystemen

Welhaast 80 % van het in het kader van deze prioriteit toegewezen bedrag wordt aangewend voor areaalgebonden betalingen ter dekking van de kosten voor het toepassen van milieu- en klimaatvriendelijke methoden voor landbeheer. Een en ander zal de biodiversiteit bevorderen, het water- en bodembeheer verbeteren, door middel van agromilieumaatregelen die 8 % van het Vlaamse landbouwareaal beslaan, en meer biologische landbouw aanmoedigen.

Er staan meer dan 4500 investeringen ten behoeve van de milieu- en klimaatvriendelijkheid en de hulpbronnenefficiëntie van landbouwbedrijven op het programma. Ook zal steun worden verleend voor opleiding en advies inzake milieu- en klimaatkwesties.

Er zijn 1 200 investeringsprojecten ter verbetering van de veerkracht en de milieuwaarde van bosecosystemen gepland.

Hulpbronnenefficiëntie en klimaat

Het programma voorziet in investeringen, hetzij voor energie-efficiëntie, emissiereductie of koolstofvastlegging, op landbouwbedrijven en in plattelandsgebieden. Ook zal steun worden verleend voor kennisoverdracht en opleiding, samenwerkingsacties en agromilieumaatregelen, zoals de reductie van meststoffen. Meer dan 8 000 investeringsprojecten zullen de energie-efficiëntie verhogen en rond 5 000 investeringsprojecten moeten de uitstoot van broeikasgassen verminderen. Met het programma wordt de bosbouwsector ondersteund en wordt beoogd 680 ha land te bebossen.

Sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling

Door een evenwichtige territoriale plattelandsontwikkeling zal Vlaanderen verscheidene sociale kwesties aanpakken die in zijn plattelandsgebieden zijn gerezen. Sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling worden ondersteund door de bottom-up benadering van Leader. De twaalf plaatselijke groepen zullen strategieën voor plaatselijke ontwikkeling opstellen en uitvoeren. De benadering zal ruwweg 70 % van de plattelandsbevolking beslaan en zo meer dan 100 banen scheppen en de leefomstandigheden verbeteren.

Daarnaast wordt plaatselijke ontwikkeling ondersteund door 165 investeringsprojecten met betrekking tot basisdiensten zoals kleinschalige infrastructuur, ontspanningsmogelijkheden en natuurlijk erfgoed.

In begrotingstermen zijn de vijf ***grootste PDPO-maatregelen***:

- maatregel 4 (met een toewijzing van 623 miljoen euro): Investerings in materiële activa
- maatregel 10 (met een toewijzing van 247 miljoen euro): Agromilieuklimaat
- maatregel 6 (met een toewijzing van 62 miljoen euro): Ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen
- maatregel 1 (met een toewijzing van 49 miljoen euro): Acties inzake kennisoverdracht en innovatie
- maatregel 19 (met een toewijzing van 44 miljoen euro): Leader/vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling

Bijlage 1: Indicatieve publieke financiering voor het Vlaamse plattelandontwikkelingsprogramma

Streefdoel	Maatregel	Totale publieke financiering (€)	%
Prioriteit 1: Kennisoverdracht en innovatie²			
1A: Het stimuleren van innovatie, samenwerking en de kennisbasis <u>11 %</u> PDPO-uitgaven	01 kennis		
	02 adviesdiensten		
	16 samenwerking		
1B: Het verstevigen van de banden (met onderzoek enz.) <u>277</u> samenwerkingsmaatregelen	16 samenwerking		
1C: Opleiding <u>1 224 350</u> deelnemers	01 kennis		
Prioriteit 2: Concurrentievermogen		466 414 463	40,86 %
2A: Prestaties van landbouwbedrijven <u>63 %</u> landbouwbedrijven met PDPO-steun	01 kennis	18 275 750	1,6%
	04 investeringen	359 621 170	31,51%
	06 ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen	1 400 000	0,12%
	16 samenwerking	2 278 239	0,20%
2B: Nieuwe landbouwers <u>6,6 %</u> landbouwbedrijven met steun voor jonge landbouwers	01 kennis	18 981 550	1,66 %
	02 adviesdiensten	5 130 279	0,45 %
	06 ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen	60 727 475	5,32 %
Prioriteit 3: Organisatie van de voedselketen		15 816 488	1,39 %
3A: Concurrentievermogen van de producenten <u>4,8 %</u> van de landbouwbedrijven ontvangt steun	04 investeringen	13 766 488	1,21 %
	09 Producentengroeperingen / -organisaties	2 050 000	0,18 %
Prioriteit 4: Herstellen, in stand houden en verbeteren van ecosystemen³		266 746 399	23,4 %

² Voor prioriteit 1 is geen financiële toewijzing opgenomen omdat de uitgaven over andere aandachtsgebieden worden verdeeld.

³ Uitgaven in het kader van prioriteit 4 zijn geprogrammeerd voor de prioriteit als geheel, niet voor afzonderlijke aandachtsgebieden.

4A: Biodiversiteit	01 kennis	10 244 507	0,9 %
contracten sluiten voor <u>2 %</u> van het gebruikte landbouwareaal	02 adviesdiensten	8 413 317	0,74 %
contracten sluiten voor <u>0,3 %</u> van het gebruikte bos/andere beboste gebied	04 investeringen	6 951 988	0,61 %
	07 basisdiensten	24 782 644	2,17 %
4B: Waterbeheer	08 bos	3 226 924	0,28 %
contracten sluiten voor <u>4,7 %</u> van het gebruikte landbouwareaal	10 Agromilieuklimaat	195 573 036	17,13 %
	11 biologische landbouw	16 067 279	1,41 %
4C: Bodemerosie en -beheer	16 samenwerking	1 486 704	0,13 %
contracten sluiten voor <u>1,7 %</u> van het gebruikte landbouwareaal			
Prioriteit 5: Hulpbronnenefficiëntie en klimaat		302 511 170	26,5 %
5B: Energie-efficiëntie	01 kennis	1 708 730	0,15 %
investering van <u>299 miljoen euro</u>	04 investeringen	112 531 150	9,86 %
	16 samenwerking	1 385 509	0,12 %
5D: Uitstoot BKG en NH ₃ verminderen	04 investeringen	130 329 867	11,42%
contracten sluiten voor <u>7,3 %</u> betrokken grootvee-eenheden in het gebruikte landbouwareaal	10 Agromilieuklimaat	51 435 914	4,51 %
contracten sluiten voor <u>2,9 %</u> van het gebruikte landbouwareaal			
5E Koolstofbehoud en -vastlegging	08 bos	5 120 000	0,45 %
contracten sluiten voor <u>0,05 %</u> van het gebruikte landbouwareaal			
Prioriteit 6: Sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling		77 860 219	6,82 %
6B Plaatselijke ontwikkeling	07 basisdiensten	15 335 765	1,34%
<u>71,7 %</u> van de plattelandsontwikkeling bereiken met een strategie voor plaatselijke ontwikkeling	16 samenwerking	18 399 188	1,61%
<u>154,2 %</u> ⁴ van de plattelandsbevolking betere diensten / infrastructuur bieden	19 Leader en vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling	44 125 266	3,87 %
<u>111 banen</u> scheppen (Leader)			
Technische bijstand		12 107 862	1,06%
Totale publieke uitgaven (€)		1 141 456 601	100 %

⁴ Dit is een zeer hoog percentage ten gevolge van de verschillende afbakeningen van het platteland gehanteerd door de Europese Commissie en Vlaanderen.